

Op pad in het Land van Heusden

Auteur: Charles Aerssens

Hart van Brabant

Voor deze rondwandeling door het Land van Heusden in het stroomgebied van Maas en Waal is het vertrek- en eindpunt het door wallen en een gracht omsloten fraai gerestaureerde vestingstadje Heusden. De route voert ons door een uniek rivierenlandschap over eeuwenoude dijkjes en langs dode Maasarmen die nog goed zichtbaar zijn in het landschap. Vanuit het centrum van het monumentale vestingstadje Heusden wandelen we eerst voorbij het voormalige Kasteel van Heusden en over de vestingwal. Dan gaat de route met een wijde boog langs de vestingwerken naar Oudheusden. Het traject leidt je dan oostwaarts richting het landelijk gelegen dorpje Herpt. Van daar wandelen we zuidwaarts over de Zeggelaarsche Wetering en de Koningsvliet door het Herptsche Veld naar het Haarsteegse Wiel. Nu gaat de route over de Oude Maasdijk door Hedikhuizen naar de Bergsche Maas en vervolgens op de zuidoever terug naar Heusden. Door het oude vestingstadje keren we terug naar het vertrekpunt.

Kortom: een afwisselende route door het rivierenlandschap op de grens van Noord-Brabant en Gelderland met veel natuurschoon en onderweg wielen, afgedamde maasarmen en typische huizen langs de dijk, voorbij aan het voormalige Fort Hedikhuizen en door het pittoreske Heusden.

Routebeschrijving

1. Vanaf de parkeerplaats op het Burchtplein vertrekt de route door de Hertogin Johanna van Brabantstraat langs de St. Catharinakerk. Net voorbij de kerk wandelen we door een metalen hek naar rechts en komen op de plek waar vermoedelijk in de 12e eeuw het Kasteel Heusden is gebouwd. We lopen naar links het terrein op van dit deels gereconstrueerde Kasteel Heusden. Rechthout zien we voor ons enkele huizen. Hier kiezen we tussen de heggen door het voetpad naar Bromsluis. Meteen scherp naar rechts langs een heg en door het tunneltje onder de omwalling door staan we aan de buitenkant van de Bromsluis. Naar rechts volgen we de grasbaan aan de buitenzijde van de omwalling tot we de Wijkse Poort, een van de vier oorspronkelijke toegangspoorten tot de vestingstad, bereiken. Bij de Wijkse Poort beklimmen we de omwalling en wandelen naar links om de parkeerplaats Tramhaven heen met naar het noorden zicht op de jachthaven. Voorbij de Heusdense schandpaal gaan we scherp naar links over de asfaltweg naar beneden en daarna bij KNP76 scherp rechtsaf de Grotestraat in. Tegen de klok in gaat de route langs het water van de vestingwerken Heusden verder voorbij industrieterrein Heesbeen tot aan KNP75.
2. Bij KNP75 slaan we linksaf over het fietspad en we houden dit pad aan dat de waterpartijen en de gerestaureerde vestingwerken volgens de kaart van Joan Blaeu uit 1646 volgt. Deze grillige route brengt ons tot aan de begraafplaats in Oudheusden. Achter langs de beukenhaag van deze begraafplaats en langs de parkeerplaats komen we bij een klinkerweg (Steenweg). Hier steken we over en langs KNP86 vervolgen we het

verharde pad nu langs de zuidoostelijke vestingwerken en waterpartijen. Zo komen we aan de Algemene Begraafplaats Buytenhove aan de Heusdenseweg, waar de meeste van de 134 slachtoffers begraven zijn die vielen toen het stadhuis van Heusden door de Duitsers werd opgeblazen op 5 november 1944. Even naar rechts over het fietspad langs de Heusdenseweg en dan slaan we bij KNP80B rechtsaf het asfaltweggetje in langs de haag rond het kerkhof. Verderop gaat het asfalt over in een onverhard pad, dat naar de bebouwing van het dorpje Herpt leidt.

3. Op de Achterweg in Herpt aangekomen kiezen we voor de afslag meteen naar links door de Akkerstraat. Deze wandelen we uit tot aan de Heusdenseweg, waar we rechtsaf slaan. Bij de bushalte nemen we het voetpad rechts de Torenstraat in langs de St. Catharinakerk. Op de kruising met de Achterweg steken we recht over de Burgemeester Buijsstraat in langs de plek waar eens het Romaanse kerkje en gewijd aan de H. Trudo heeft gestaan. We komen bij KNP40 en blijven de Burgemeester Buijsstraat volgen langs een aantal deels gerenoveerde statige langgevelboerderijen. Aan het eind van deze straat aangekomen bij KNP83 slaan we linksaf de Watersteeg in. We negeren de Zeggelaarseweg en in de flauwe bocht naar rechts komen we op de met statige bomen omzoomde Veldweg. Voorbij een bocht naar links gaat de route bij KNP90 naar rechts over een fietspad. We steken even verder de Koningsvliet over en komen aan het eind bij KNP91. Naar links wandelen we ongeveer 1 kilometer tot we bij KNP94 op de Heusdenseweg uitkomen. Even naar links en dan over de Koningsvliet bij KNP 95 naar rechts het graspad nemen. Even verderop staan we aan het Haarsteegse Wiel.
4. Rechtdoor gaat de route tegen de dijk op om op de dijk bij KNP70 naar links over een fietspad (Hoge Maasdijk) om het Haarsteegse Wiel heen te lopen. Over deze Hoge Maasdijk ten oosten van het Haarsteegse Wiel gaat de route noordwaarts. We komen aan KNP64 met picknickplek. De wandelroute blijft de Hoge Maasdijk over een fietspad naar rechts volgen richting Hedikhuizen. We passeren de oude inundatiesluis en hebben naar links zicht op het voormalige Fort Hedikhuizen. Op het kruispunt van wegen bij KNP65 rechtdoor. Op de Hoge Maasdijk passeren we aan de linkerkant de voormalige Hervormde kerk aan de Hoge Maasdijk 9. Op de volgende kruising voert de route ons naar links van de Hoge Maasdijk af door de Kerkstraat naar het centrum van het dorpje Hedikhuizen. Door de Kerkstraat komen we in het centrum van Hedikhuizen. Bij het kruispunt wijst 'Jezus, Onze Koning' ons de juiste weg. We kiezen voor de Oude Schoolstraat rechtdoor. Op de driesprong met de Ophovenseweg bij KNP61 gaat de route rechthout en rechts aanhoudend nemen we het fietspad dat ons naar de dijk langs de Maas leidt naar KNP62.
5. Vanaf KNP62 op de dijk langs de Maas bij het infobord vervolgen we over de dijk onze wandeling naar links in de richting van het Bernse Veer. Net voorbij het Bernse Veer aan het einde van het bomenlaantjes steken we over naar het bankje. We volgen vanaf KNP55 opnieuw de route over de dijk naar het vestingstadje Heusden. Bij industriegebied Bakkersdam komt de route bij KNP54 samen met de Mastdijk. Rechtdoor voorbij de scheepswerven aan de Mastdijk gaat de route naar rechts bij KNP53. Voorbij een eerste standaardmolen aan de linkerhand volgen we aan het einde van de jachthaven de grasbaan tegen de klok in en steken een ophaalbruggetje over. Vóór Brasserie De Toren gaan we even naar rechts en dan direct links een houten trappetje af. We komen aan de Putterstraat en gaan rechtsaf de Oude Herptsche Poort in tot aan de Waterpoort of Veerpoort. Hier wandelen we rechtdoor de omwalling op in de richting van de standaardmolen. Dan komen we aan de stadshaven en langs de knusse haven aan onze

rechterhand bereiken we de Vismarkt met de Visbank en ervoor het kunstwerk 'De Reünie', bestaande uit negen gepolijste keien, van kunstenaar Adri Verhoeven. We verlaten de Vismarkt aan het eind naar rechts door de Drietrompetterstraat en gaan vervolgens naar links de Wijksestraat in. We komen voorbij het monumentaal pand met een gevel uit de 18e eeuw van het Clemens Briels Art Centre. In de hoek links bij huisnummer 14 naast Stadsherberg Kareltye steken we onder de arcaden door naar een klein stadsparkje. Aan de andere kant van dit pleintje komen we op het Burchtplein terug, waar we de dagwandeling door het Land van Heusden gestart zijn.

Praktische informatie

Lengte van de wandeling

17 km

Onverhard: 20%

Verhard: 80%

Start- en eindpunt

Parkeerplaats Burchtplein

5256 EA Heusden

Openbaar vervoer

Busstation Heusden

Lijn 135

Oudheusdensestraat

5256 SE Heusden

Parkeren

Parkeerplaats Burchtplein

5256 EA Heusden

Horeca onderweg

o In Heusden is voldoende Horeca in het centrum rondom de Vismarkt

o Café De Ploeg, Heusdenseweg 2, 5256 NC Heusden

Achtergrondinformatie

Vestingwerken Heusden

De strategische ligging op de zuidelijke oever van de Maas op de grens van het Graafschap Holland en het Hertogdom Brabant heeft de geschiedenis van Heusden bepaald. In de loop der tijd versterken de Hertogen van Brabant er de waterburcht en de nederzetting met een gracht, een stadsmuur en poorten in de geregelde strijd met de Graven van Holland. Tijdens de 80-jarige oorlog is Heusden aanvankelijk trouw aan de Spaanse koning. Maar in 1577 besluit Heusden de kant te kiezen van de Staatsen van Willem van Oranje en wordt garnizoensstad. Dit zorgt ervoor dat in 1581 de verdedigingswerken in opdracht van de Prins van Oranje worden gemoderniseerd. De Hollandse ingenieur en vestingbouwer Adriaen Anthonisz Van Alcmaer krijgt de opdracht de vestingwerken volgens het Oud Nederlands vestingstelsel met wallen, grachten, bastions en ravelijnen aan te leggen, waardoor de haven en het kasteel binnen die omwalling komen te liggen. Heusden wordt zo een prominent bolwerk en bruggenhoofd in de aaneenschakeling van forten, vestingsteden en inundatiegebieden van de Zuiderwaterlinie, de scheidslijn tussen het protestante Noorden en het katholieke Zuiden.

In de periode van 1700 tot 1730 worden de vestingwerken aangepast aan het Nieuw Nederlands vestingstelsel. Maar als het Koninkrijk der Nederlanden in 1815 ontstaat, heeft de vesting Heusden geen functie meer en verliest de vestingstatus en in 1879 ook zijn garnizoen. De verdedigingswerken raken in verval en staat het afbreken ervan ter discussie. Dit gebeurt echter niet en men ziet de historische en monumentale waarde ervan in. Zo neemt men het besluit de vestingwerken te restaureren volgens de kaart van Joan Blaeu uit 1646, naar het ontwerp van Jacob Kemp. Na deze vestingrestauratie van 1978 heeft Heusden negen bastions, zes ravelijnen, een beschermend eilandje en een natte gracht. Op enkele bastions staan standerdmolens en torens.

Haarsteegse Wiel

Dit wiel is ontstaan door meerdere dijkdoorbraken. In 1610 begeeft de dijk het als een ijsdam in de Maas het water hoog opstuwt. Hierdoor wordt het zuidelijke bekken gevormd. Bij een tweede doorbraak in december 1740 ontstaat het noordelijke bekken. Daarbij wordt een gat van meer dan 240 meter in de Hoge Maasdijk geslagen. Het kolkende water vormt zo een doorbraakkolk van 18 hectare groot en 19 meter diep; een van de grootste in Nederland. Pas na het graven van de Bergsche Maas in 1904 neemt de wateroverlast in dit gebied af. In de jaren veertig van de vorige eeuw is het wiel in gebruik als primitief zwembad. Er was een mooi strandje met loopbrug, een grote en kleine duiktoren en er werden jarenlang zwemlessen gegeven. Nu is de waterplas niet meer voor zwemmers ingericht, maar er wordt wel regelmatig gezwommen. De hengelsportfederatie heeft er vergunning voor 30 boten en duiken is ook toegestaan. Het gebied rondom het Haarsteegse Wiel heeft een rijke en gevarieerde flora en fauna.

De Gelderse Waarden

Ten oosten van de Hoge Maasdijk onder Hedikhuizen zijn in het landschap de overblijfselen zichtbaar van de afgedamde Hedikhuizensche Maas. Tot het midden van de 15 eeuw is hier nog een langgerekt meander in de Maas met een aftakking naar het voormalige haventje van Haarsteeg. Omdat deze scherpe bocht gevaarlijk is voor de scheepvaart, wordt deze meander in de winter van 1474-1475 doorgegraven om de scheepvaart op de Maas te vergemakkelijken. Hierdoor is de hoofdstroom van de Maas ter plaatse naar het noorden verlegd en zijn de van oorsprong Gelderse gronden ten zuiden van de Maas komen te liggen. Pas in 1958 worden deze Gelderse Waarden bij de Gelders-Brabantse grenscorrecties overgedragen aan de provincie Noord-Brabant. De Hedikhuizensche Maas is na afsluiting in 1475 geleidelijk verland en is tegenwoordig een lang en smal water en verderop zelfs een sloot, die in het landschap te zien aan de aanwezige rietkraag. De oude meander staat nog in verbinding met een systeem van uitwateringssloten.

Fort Hedikhuizen

Al in 1505 is op deze plaats voor het eerst sprake van een versterking, als onderdeel van de verdedigingswerken rondom Heusden. Nieuwe verschansingen worden in 1593 aangelegd en in 1755 wordt de oude vervallen verschansing vervangen. Het huidige Fort Hedikhuizen en een inundatiesluis worden in 1862 gebouwd en maken deel uit van de Zuiderwaterlinie. Het fort bestaat uit versterkte vestingmuren, legeringsgebouwen en magazijnen met bakstenen gewelven en omgeven door een aarden wal en een natte gracht. Fort Hedikhuizen is tot 1952 in gebruik. De inundatiesluis is een coupure in de Hoge Maasdijk en vormt de verbinding tussen de gracht rondom het fort en het gebied

van de Hedikhuizensche Maas. Deze sluis maakt het mogelijk om gecontroleerd water vanuit de Hedikhuizensche Maas binnendijs te laten stromen, waardoor een groot gebied onder water kan worden gezet om de vesting Heusden te beschermen tegen een vijandelijke aanval. Maar Fort Hedikhuizen is nooit ingezet bij een inundatie en verliest in 1886 zijn militaire functie. Wel dient het fort in WOI als gevangenis voor militaire delinquenten en dienstweigeraars. Op dit moment is het Fort Hedikhuizen in gebruik als feestlocatie. De in baksteen opgetrokken inundatiesluis is in 2002-2003 in de oorspronkelijke staat gerestaureerd.

Charles Aerssens leidt je aan de hand van 13 wandelingen door het hart van Brabant. De wandelgids met deze 13 wandelingen is uitgegeven bij Uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig (www.gegarandeerdonregelmatig.nl).

The advertisement features a banner with a map background. On the left, there are three overlapping map thumbnails. A large white number '4' is inside a red circle. The text 'Neem een abonnement!' is in red, and 'Meer dan 1500 wandelkaarten' is in blue. On the right, a red box contains the text 'voor slechts € 13,50' in white.

4 **Neem een abonnement!**
Meer dan 1500 wandelkaarten

voor slechts
€ 13,50